TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Muốn vượt 74 tỷ USD, nông sản Việt phải gỡ "nút thắt" từ vùng nguyên liệu đến logistics

06:06 31/07/2026

Xuất khẩu nông, lâm, thủy sản đang giữ được đà tăng trưởng, nhưng mục tiêu vượt 74 tỷ USD trong năm 2026 sẽ khó đạt nếu những điểm nghẽn trong chuỗi cung ứng không được xử lý nhanh. Từ mã số vùng trồng, chất lượng nguyên liệu, kiểm nghiệm đến logistics và chế biến sâu, những hạn chế ở từng khâu đang làm giảm sức cạnh tranh của hàng Việt ngay khi các thị trường nhập khẩu ngày càng nâng chuẩn.

Tăng kim ngạch nhưng chưa đồng nghĩa tăng sức cạnh tranh

6 tháng đầu năm 2026, kim ngạch xuất khẩu nông, lâm, thủy sản đạt 35,88 tỷ USD, tăng 6% so với cùng kỳ năm 2025. Ước tính 7 tháng, con số này đạt gần 42,6 tỷ USD, tương đương 57,6% kế hoạch cả năm.

Một số nhóm hàng tiếp tục tạo động lực đáng kể. Gỗ và sản phẩm gỗ đạt 8,54 tỷ USD, rau quả đạt 3,65 tỷ USD, trong khi sầu riêng vượt 950 triệu USD và tăng hơn 31%.

Những con số này cho thấy nhu cầu đối với nông sản Việt Nam vẫn còn lớn. Tuy nhiên, tốc độ tăng trưởng kim ngạch chưa phản ánh đầy đủ sức khỏe của toàn chuỗi xuất khẩu.

Từ vùng nguyên liệu, nhà máy chế biến đến hệ thống logistics và cảng biển, nâng cao chất lượng chuỗi cung ứng đang là yêu cầu then chốt để nông, lâm, thủy sản Việt Nam tăng sức cạnh tranh và mở rộng thị trường xuất khẩu. Ảnh AI

Giá xuất khẩu bình quân của cà phê, gạo, cao su và chè giảm đang khiến giá trị thu về chịu sức ép. Trong khi đó, các thị trường lớn ngày càng chuyển từ yêu cầu về sản phẩm sang yêu cầu đối với cả quá trình sản xuất.

Truy xuất nguồn gốc, dư lượng hóa chất, phát triển xanh, giảm phát thải hay chống mất rừng đang trở thành những điều kiện ngày càng quan trọng để hàng hóa được tiếp cận thị trường.

Từ ngày 1/7, Hệ thống truy xuất nguồn gốc nông, lâm, thủy sản quốc gia chính thức vận hành được kỳ vọng tạo thêm nền tảng để minh bạch hóa chuỗi cung ứng. Nhưng để hệ thống phát huy hiệu quả, dữ liệu phải bắt đầu từ vùng nguyên liệu và được cập nhật xuyên suốt đến khâu chế biến, đóng gói và xuất khẩu.

Đây chính là một trong những điểm yếu đang được các hiệp hội ngành hàng cảnh báo.

Tại Hội nghị thúc đẩy xuất khẩu nông, lâm, thủy sản 6 tháng cuối năm 2026 do Bộ Nông nghiệp và Môi trường tổ chức chiều 30/7, đại diện Hiệp hội Rau quả Việt Nam cho biết quản lý mã số vùng trồng và cơ sở đóng gói vẫn còn nhiều bất cập.

Thủ tục kéo dài, tình trạng mua bán hoặc giả mạo mã số vùng trồng vẫn xuất hiện, trong khi một số lô hàng bị phát hiện dư lượng thuốc bảo vệ thực vật hoặc hóa chất không phù hợp.

Những vấn đề này không chỉ khiến doanh nghiệp mất thêm chi phí mà còn có thể ảnh hưởng đến uy tín của cả ngành hàng nếu xảy ra vi phạm tại các thị trường nhập khẩu.

Hiệp hội Rau quả Việt Nam đề xuất số hóa quy trình cấp mã số vùng trồng, chuyển mạnh từ tiền kiểm sang hậu kiểm, đồng thời tăng phổ biến các quy định về SPS, truy xuất nguồn gốc và chuyển đổi số.

Không thể xuất khẩu nhiều hơn nếu chuỗi cung ứng vẫn đắt đỏ

Với gạo, bài toán lại nằm ở sự phụ thuộc thị trường. Philippines hiện vẫn là thị trường xuất khẩu lớn của gạo Việt Nam, nhưng những thay đổi trong chính sách quản lý nhập khẩu tại đây đang gây thêm khó khăn cho doanh nghiệp.

Theo ông Đỗ Hà Nam, Chủ tịch Hiệp hội Lương thực Việt Nam, cần tăng cường đối thoại với phía Philippines để tháo gỡ vướng mắc, đồng thời mở rộng xuất khẩu sang châu Phi nhằm giảm phụ thuộc vào các thị trường truyền thống.

Với sầu riêng, triển vọng tăng trưởng vẫn lớn nhưng việc mở rộng sản lượng không thể tách khỏi yêu cầu xây dựng vùng nguyên liệu bền vững. Ông Lê Anh Trung, Chủ tịch Hiệp hội Sầu riêng tỉnh Đắk Lắk, đề xuất chuẩn hóa quản lý mã số vùng trồng, cơ sở đóng gói, đẩy mạnh truy xuất nguồn gốc và đầu tư vào chế biến, logistics, bảo quản sau thu hoạch.

Đây cũng là vấn đề được ngành thủy sản đặt ra. Theo ông Đỗ Ngọc Tài, Chủ tịch Hiệp hội Chế biến và Xuất khẩu thủy sản Việt Nam, muốn hướng tới tăng trưởng hai con số, ngành cần thay đổi mô hình theo hướng giảm chi phí sản xuất, tăng giá trị gia tăng bằng chế biến sâu, mở rộng sản phẩm và thị trường, đồng thời tháo gỡ các điểm nghẽn trong chuỗi cung ứng.

Chi phí logistics, vận tải biển, nguồn nguyên liệu, vốn và lao động đều đang tác động trực tiếp đến khả năng cạnh tranh của doanh nghiệp.

Đây là điểm cần đặc biệt lưu ý khi mục tiêu xuất khẩu không chỉ là tăng thêm vài tỷ USD về giá trị, mà phải tạo ra tăng trưởng bền vững trong những năm tiếp theo.

Nếu nguyên liệu thiếu ổn định, doanh nghiệp chế biến khó duy trì công suất. Nếu logistics đắt đỏ, lợi thế về giá của sản phẩm Việt Nam sẽ bị thu hẹp. Nếu

năng lực bảo quản sau thu hoạch hạn chế, một phần giá trị nông sản sẽ bị mất trước khi đến tay người tiêu dùng.

Do đó, bài toán xuất khẩu cuối năm không thể chỉ được giải bằng việc tìm thêm khách hàng hoặc mở thêm thị trường. Điều quan trọng hơn là nâng hiệu quả của toàn bộ chuỗi từ sản xuất đến xuất khẩu.

Theo Thứ trưởng Bộ Nông nghiệp và Môi trường Nguyễn Hoàng Hiệp, để đạt mục tiêu tăng trưởng GDP toàn ngành tối thiểu 4% và đưa kim ngạch xuất khẩu vượt 74 tỷ USD trong năm nay, cần tập trung tháo gỡ các điểm nghẽn về vùng nguyên liệu, logistics, chất lượng sản phẩm, tiêu chuẩn xanh và đa dạng hóa thị trường.

Trong 6 tháng cuối năm, Bộ định hướng chuyển từ tăng trưởng dựa nhiều vào sản lượng sang mô hình dựa trên chất lượng, giá trị gia tăng, thương hiệu và chuyển đổi số; lấy thị trường làm định hướng, doanh nghiệp làm trung tâm và người sản xuất làm chủ thể.

Định hướng này cho thấy dư địa tăng trưởng của nông nghiệp Việt Nam đang nằm ngày càng nhiều ở giá trị của từng đơn hàng, thay vì chỉ ở sản lượng xuất khẩu.

Muốn đạt hơn 74 tỷ USD, các ngành hàng vì vậy cần đồng thời giải quyết hai bài toán: giữ vững những thị trường hiện có và nâng chất lượng chuỗi cung ứng để bước vào những thị trường có tiêu chuẩn cao hơn.

Khi vùng nguyên liệu được chuẩn hóa, dữ liệu được minh bạch, logistics được tối ưu và tỷ trọng chế biến sâu tăng lên, mỗi tấn nông sản xuất khẩu sẽ tạo ra giá trị cao hơn.

Đó mới là cách để mục tiêu 74 tỷ USD không chỉ là một con số về kim ngạch, mà trở thành bước tiến thực chất về năng lực cạnh tranh của nông, lâm, thủy sản Việt Nam.

Nam Sơn *(t/h)*